

TEMA 15.- L'APLICACIÓ DEL DI EN EL DRET INTERN

1.-Les relacions entre el Dret Internacional i el Dret intern. 2.- Els processos de remissió entre el Dret Internacional i el Dret intern. 3.- La integració de les normes internacionals en el Dret intern. 4.- Els conflictes entre el Dret Internacional i el Dret intern.

Prof. Karla Zambrano

Dpt. Dret Internacional "Adolfo Miaja de la Muela"
Universitat de València

Esta obra está protegida con una [Licencia Creative Commons Atribución-NoComercial-SinDerivar 4.0 Internacional](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/).

1.- Les relacions entre el Dret Internacional i el Dret intern

- Dret Internacional/sistemes jurídics interns: ordenaments diferents per diferències de fonts, objecte i destinataris. Però relacionats: zones de tangència i zones de fricció.
- Solapament inevitable de normes: Estat ocupa lloc central com a frontissa entre tots dos ordenaments.
 - Estats gestors de l'ordenament internacional: creadors, encarregats de complir-les i fer-les complir (desdoblament funcional).
 - Estats creadors i aplicadors dret intern.
- Solució: tres principis fonamentals:
 - Pacta sunt servanda: obligació de complir obligacions assumides convencional o consuetudinàriament de bona fe (Convenció de Viena, 1969 Dret dels Tractats, art. 26).
 - Principi de coherència entre acció Estat en exterior i en interior.
 - Primacia del Dret Internacional

- La pràctica mostra que, no obstant això, relacions complexes per:
 - Aplicació Dret Internacional en àmbit intern per òrgans no especialitzats
 - Més senzilla l'aplicació normes tractats que Dret internacional general o consuetudinari.
 - Més senzilla l'aplicació de normes acabades que no necessiten desenvolupament legislatiu posterior (poc habituals).
 - Problemes per a aplicar normes internacionals que afecten nucli dur S^a de l'Estat (constitucional, penal, administratiu).

- Estudi tres aspectes:
 - Processos de remissió mútua.
 - Maneres d'integració en Dret intern del Dret Internacional.
 - Situacions de conflicte i disparitat entre normes internacionals i internes.

2.- Els processos de remissió entre el Dret Internacional i el Dret intern

A. Remissió del Dret Internacional al Dret intern

- Relacions per via de “remissió descendent”: Establiment normes internacionals per al desenvolupament de les quals es contempla utilització de fonts de dret intern.
 - Norma internacional habilitació expressa a Estats per a regular una situació de manera interna (regles DI de la Mar: regulació ZEE o plataforma continental).
 - Norma convencional internacional estableix l'obligació d'adoptar mesures internes d'execució (convenis internacionals en matèries penals).

B. Remissió del Dret intern al Dret internacional

- Relacions per via de “remissió ascendent”: Redacció normes internes incompletes que només adquireixen el seu ple sentit recorrent al Dret internacional.
 - Remissió purament interpretativa: Norma de dret intern que afirma que la seua interpretació ha de realitzar-se d'acord amb les normes pertinents del Dret internacional.
 - “Remissió per referència”: Dimensió material o substantiva en la qual la norma interna remet a norma internacional per a determinar el seu propi contingut.

3.- La integració de les normes internacionals en el Dret intern

A. Plantejament doctrinal

- Vies mitjançant les quals el Dret de cada país incorpora les normes internacionals al seu ordenament intern i garanteix la seua aplicació d'acord amb la Constitució.
- Dues grans teories:
 - Dualista (Trieppe, Anzilotti): Són dos sistemes jurídics essencialment diferents per raó fonts jurídiques, contingut normes, relacions regulades i destinataris.
 - Conseqüència: impossibilitat que les normes internacionals siguin aplicades en l'ordenament intern llevat que siguin transformades en normes internes mitjançant una font del Dret Intern.
 - Els òrgans de l'Estat no apliquen mai normes de DI com a tals, sinó normes internes que reproduïxen el seu contingut. Prevalen sobre DI.

- Monista (Kelsen): L'ordenament jurídic forma un sistema unitari, compresiu de l'internacional i els interns, en el qual cada norma emana de norma superior (fonament de validesa) fins a cúspide piràmide kelseniana en el qual es troba *GRUNDNORM* (*Pacta sunt servanda*) que garanteix la unitat de l'ordenament jurídic.
 - El DI constitueix un sistema universal que se situa per damunt drets interns.
 - Les normes internacionals poden ser aplicades en ordenament intern com a tals, sense necessitat de transformació.

B. Dret constitucional comparat

- Constitucions del voltant: Disposicions que regulen relacions DI i dret intern, distingint, a vegades, entre regles DI General i regles de DI Convencional.
 - DI General: La naturalesa de les normes explica que la seua integració o recepció en l'ordre intern d'Estats es plantege en general sense necessitat d'acte formal i específic d'incorporació (tindre en compte: les normes generals de DI Consuetudinari no afecten usualment drets i deures de particulars). Normes consuetudinàries passen a formar part del D intern des de la seua formació (directament aplicables per Jutge).

- DI Convencional (les normes estableixen sovint drets i obligacions capaces d'afectar particulars): cada constitució difereix i no sempre s'expressen amb claredat. Soluciones dualistes/monistes, encara que aquestes últimes resulten teòricament més satisfactòries.

C. La Constitució Espanyola de 1978

- Orientació qualificada de “monisme moderat”: es reconeix tàcitament l'aplicació normes DI General en ordenament i es proclama expressament la incorporació de normes de tractats des de la seua publicació oficial.
- Normes de DI General: Guarda silenci però es dedueix la recepció automàtica de l'anàlisi del Preàmbul i de l'art. 96.1 CE, les normes consuetudinàries internacionals formen part dret espanyol i són aplicables per tribunals (principi coherència activitat Estat en l'ordre internacional i intern):
 - Preàmbul: *Col·laborar en l'enfortiment d'unes relacions pacífiques i d'eficax cooperació entre tots els pobles de la Terra.*
 - Art. 96.1 CE.

- Normes de DI Convencional: Integració automàtica via 96.1 CE, encara que es fa dependre de la seua publicació oficial a Espanya. Des de publicació, integració automàtica sense necessitat de norma interna i sense “*vacatio legis*”.
- Art. 96.1 CE/Art. 1.5 del CC (relacions DI convencional/D intern) no varia el substancial: Les normes jurídiques contingudes en els tractats internacionals no seran d'aplicació directa a Espanya en tant no hagen passat a formar part de l'ordenament jurídic intern mitjançant la seua publicació íntegra en el Boletín Oficial del Estado.
 - ❖ “vàlidament celebrats”- exigència de celebració de conformitat amb el que es disposa en el Dret intern en la matèria.
 - ❖ “publicació oficial”- BOE (impossibilitat tractats “secrets”). Mancant aquesta:
- En el pla intern, el tractat no és oposable als particulars (no crea obligacions exigibles al seu càrrec per l'Estat) i tampoc pot al·legar-se enfront d'un altre particular (encara que pot donar lloc a responsabilitat patrimonial de l'Estat per danys anormal funcionament serveis públics), no obstant això sí que pot invocar-se pels particulars enfront de l'Estat-Administració (“*turpitudine propria non est allegans*”).

- En el pla internacional, falta de publicació pot arribar a responsabilitat internacional de l'Estat.
- Les resolucions de les organitzacions internacionals: major importància de la qüestió sobre eficàcia interna de resolucions OI amb caràcter obligatori i capaços d'afectar relacions jurídiques particulars.
 - Art. 93 CE: Mitjançant llei orgànica es podrà autoritzar la celebració de tractats pels quals s'atribuïska a una organització o institució internacional l'exercici de competències derivades de la Constitució. Correspon a les Corts Generals o al Govern, segons els casos, la garantia del compliment d'aquests tractats i de les resolucions emanades dels organismes internacionals o supranacionals titulars de la cessió.
 - Pràctica a Espanya: progrés cap a recepció automàtica normes obligatòries contingudes en resolucions organitzacions internacionals:
 - ❖ Primer moment: incorporació disposicions mitjançant ordre ministerial subordinada que donava recepció (Resolució 661 (1990) CS.)

- ❖ Revisada per Dictamen Consell d'Estat de 9/9/1993 sobre Resolució 827 (1993) CS-TPIY: Publicació en el BOE, sense perjudici que les disposicions “non self executing” requerisquen publicació llei a tals efectes.
 - ❖ Posteriorment: incorporació automàtica disposicions obligatòries mitjançant publicació directa en el BOE.
- Consideració especial actes adoptats per Institucions de la UE: aplicabilitat directa Dret de la UE des de la seua publicació en el DOUE, d'acord amb el que es preveu en tractats constitutius.

4.- Els conflictes entre el Dret Internacional i el Dret intern

A. La perspectiva del Dret Internacional

- DI: Supremacia indiscutible sobre Dret intern, amb independència del rang de la norma interna incompatible i de posició que el propi Dret intern adopte sobre aquest tema.
 - Jurisprudència internacional: Un Estat no pot al·legar davant un Tribunal que l'incompliment de les seues obligacions internacionals o la violació d'un tractat és deguda a la seua Constitució o als actes o omissions per part dels seus òrgans legislatius, judicials o administratius.
 - CIJ: Dictamen de 8/4/1988, en l'assumpte de l'aplicabilitat de l'obligació d'arbitratge continguda en l'Acord de seu de l'ONU (al·legació EUA que el seu dret intern no ho permetia).
- DI: Les normes internacionals (consuetudinàries i convencionals) prevalen sobre normes o pràctiques internes en cas de conflicte entre ambdues. Encara que l'Estat no pot ser obligat a modificar-les.

internes poden ser vàlides i susceptibles d'aplicació per òrgans interns), pot constituir un fet internacionalment il·lícit (responsabilitat internacional).

B. La perspectiva del Dret intern: Dret constitucional comparat

- Generalment: prioritat normes internacionals en cas de col·lisió, encara que a vegades es distingeix entre regles DI General i regles DI Convencional. En qualsevol cas, la tendència dominant és reconèixer la primacia normes del DI.

C. La Constitució Espanyola de 1978

- Text: no conté pronunciament exprés que declare explícitament la primacia, però pot deduir-se de l'art. 96.1 CE:

Els tractats internacionals vàlidament celebrats, una vegada publicats oficialment a Espanya, formaran part de l'ordenament intern. Les seues disposicions només podran ser derogades, modificades o suspeses en la forma prevista en els propis tractats o d'acord amb les normes generals del Dret internacional.

- DI General: referència expressa a elles, per la qual cosa queda clara almenys la seua equiparació a normes tractats (només derogades, modificades i suspeses en forma prevista en la norma internacional).
 - DI Convencional: La doctrina afirma la seua primacia sobre les normes de D intern, sense perjudici de la supremacia que es reconeix a la Constitució.
 - Supralegalidad dels tractats.
 - Infraconstitucionalidad dels tractats: en la relació amb la CE predomina una orientació conciliadora i art. 95 CE que exigeix que per a la celebració dels tractats amb disposicions contràries es revise la CE. Encara així cal interposar recursos d'inconstitucionalitat i qüestions d'inconstitucionalitat, l'efecte de la qual no és la nul·litat del tractat, sinó el seu inaplicabilitat en l'àmbit Dret intern.
- Llei 25/14 Tractats.